

1. Què és l'Edat Antiga?

L'Edat Antiga és el període històric que s'inicia entre el 4000 i el 3000 aC. amb l'aparició de l'escriptura i finalitza amb la caiguda de l'Imperi Romà d'Occident a l'any 476 dC.

2. Quines civilitzacions apareixen a l'Edat Antiga?

Durant aquest període es van desenvolupar les primeres civilitzacions.

- a. Entre les civilitzacions fluvials destaquen:
 - Mesopotàmia a les vores del riu Tigris i Èufrates
 - Egipte a la vora del riu Nil
- b. Entre els pobles mediterranis destaquen:
 - Fenícia
 - Grècia
 - Roma
- c. Entre els pobladors de la península Ibèrica destaquen:
 - ibers
 - celtes

3. Quan apareix la civilització romana?

Roma va ser fundada al segle VIII aC. per la tribu dels llatins a poca distància del riu Tíber que neix als Apenins, travessa Roma i desemboca a la mar Tirrena.

Els inicis de Roma corresponen a poblats situats al voltant de set turons que envolten Roma. Els romans originaris de la ciutat de Roma van crear un imperi que va estendre els seus dominis per tot el Mediterrani.

Roma va poder conquerir tants territoris gràcies al poderós exèrcit que va formar, en el qual participaven tots els homes de la ciutat.

L'exèrcit estava format per legions que garantien la pau i defensaven l'autoritat de Roma. Les legions estaven formades per unitats d'infanteria, tropes auxiliars d'arquers i cavallers.

Fins al segle II aC l'exèrcit de Roma reclutava anualment soldats però més tard els soldats eren professionals i estaven contractats a canvi d'un sou.

L'estat romà era molt poderós i estava molt ben administrat. Els súbdits pagaven impostos i els diners (moneda=denari) recaptats es destinaven a la construcció de vies, edificis públics i al manteniment de l'exèrcit.

4. Com va ser l'ocupació de la península ibèrica?

Els romans van desembarcar a l'Empòrion, coneguda avui en dia amb el nom d'Empúries, l'any 218 aC. En aquell moment la península estava ocupada pels celtes, els celtibers i els ibers.

Els romans ocuparen la península en 4 fases:

Fase 1: Del 218 aC al 201 aC van ocupar el territori de la costa mediterrània, habitada pels ibers. (17 anys)

Fase 2: Del 201 aC al 154 aC van avançar en direcció oest i van aconseguir conquerir-hi terrenys ocupats per grups celtibers. (47 anys)

Fase 3: Del 154 aC al 133 aC van arribar a ocupar gairebé tota la Península, a excepció de la costa cantàbrica occidental. (21 anys)

Fase 4: Del 133 aC al 19 aC Costa cantàbrica occidental. (10 anys) Encara que va haver-hi una dura resistència, els romans van arribar a conquerir tota la península. La conquesta d'Hispania va acabar quan l'emperador August va vèncer als pobles del nord que van ser els últims en ser conquerits.

Els habitants d'Hispania va adoptar poc a poc el costum, la religió i la cultura dels romans i van aprendre el llatí. Aquest procés es diu romanització.

5. Com s'organitza políticament la civilització romana?

Parlem de tres períodes:

Període 1: Monarquia. VIII aC. - VI aC.

Durant aquest període el poder polític estava representat per famílies nobles patrícies. La màxima autoritat era el rei. La institució bàsica de la societat romana era la família formada pel pare, la mare, els familiars directes, els esclaus i els béns.

Període 2: República. VI aC. – I aC.

Els romans van expulsar als etruscs i van establir una nova forma de govern que era la República. El lloc del rei fou ocupat per un magistrat anomenat cònsol. El cònsol dirigia l'estat i l'exèrcit. Era un càrrec anual i cada any hi havia dos cònsols.

El senat controlava els diners, dirigia la guerra, debatia les lleis i tota la política de la república. Els senadors eren escollits pels cònsols.

D'altres magistrats realitzaven funcions d'administració de la ciutat.

Durant la República Roma va conquerir tota Itàlia i després totes les terres que vorejaven el Mediterrani.

Període 3: Imperi. I aC. -V dC.

A finals del segle I aC la República va entrar en crisi i va donar pas a una nova etapa coneguda com Imperi. L'emperador concentrava tot el poder i encara que es va mantenir el senat l'emperador era qui prenia totes les decisions.

Durant l'Imperi, Roma va assolir la màxima extensió territorial i l'Imperi es va dividir en províncies per facilitar el govern i l'explotació agrícola. Cada província estava sota l'autoritat d'un governador i havia de pagar impostos a Roma que era la capital de l'imperi.

Roma va arribar a tenir més d'un milió d'habitants i un comerç de riquesa i luxes. El primer Emperador va ser Octavi August i va dividir la península en tres províncies: Bètica, Lusitània i Tarraconense.

6. Com es dividia la societat romana?

La societat romana es dividia en tres grans grups:

Patricis: era el grup amb més poder, eren grans propietaris de terres i comerciants rics. Ocupaven els llocs més importants en la política i l'exèrcit. Eren els únics que podien pertànyer al govern i al senat. Es van enriquir amb les conquestes i van acumular grans propietats.

Plebeus: formaven el poble. Eren petits propietaris agrícoles o artesans. Al principi no tenien drets polítics però poc a poc els van anar guanyant. Molts van entrar a l'exèrcit i van lluitar per la igualtat de les persones.

Esclaus: sovint capturats a les guerres de conquesta, no tenien cap dret i eren considerats una propietat.

7. Com eren les ciutats romanes?

Les ciutats romanes estaven envoltades per muralles i formades per carrers empedrats al voltant d'una plaça anomenada fòrum on estaven situats els edificis principals i el mercat de la ciutat. Allí se celebraven assemblees i mercats.

A les ciutats hi havia teatres on el públic s'asseia en semicercle davant un escenari on es representaven tragèdies i comèdies. Hi havia amfiteatres on es celebraven espectacles com lluites de gladiadors. També hi havia circs on hi havia curses de carros que era l'espectacle més popular.

Els temples era on es rendia culte als deus i generalment es construïen sobre una plataforma elevada.

Construïen arcs de triomf per recordar victòries militars. Van fer estàtues de déus i d'emperadors. L'aigua arribava a les ciutats a través d'aqüeductes. A les cases dels rics l'aigua arribava directament, encara que la majoria del poble la recollia de les fonts. Les termes eren banys públics. Els banys eren centres socials on passaven l'estona, hi havia sales de jocs o biblioteca. Per creuar els rius van construir ponts de pedra. Les calçades comunicaven unes amb les altres.

8. Com era la vida romana al camp?

Els camperols eren persones humils i esclaus que treballaven a les finques de les famílies romanes més riques. Vivien en petites cases i realitzaven treballs agrícoles molt durs: llauraven la terra amb arades arrossegades per bous, segaven collites amb la falç i molien cereals amb molins moguts per ases. També fabricaven pa, oli, vi i cuidaven dels animals. Els amos de les finques vivien en grans cases de camp nomenades viles.

9. Com eren els habitatges dels romans?

Els habitatges de les ciutats eren de dos classes: domus i insulas.

Les persones riques tenien esclaus i vivien en cases d'una sola planta que s'anomenaven domus. Tenien un jardí central per on entrava la llum. Les cases estaven guarnides amb mosaics, retrats i pintures.

Les famílies pobres vivien en habitatges humils de varies plantes que s'anomenaven insules.

10. Com era l'educació a Roma?

Durant la República les nenes no anaven a l'escola, es quedaven a casa aprenent el treball domèstic i filant llana. Més tard començaren a seguir el sistema educatiu dels nens. Els nens i nenes plebeus assistien a l'escola encara que alguns havien de renunciar a anar-hi per treballar i ajudar a les seves famílies.

Les classes eren pel matí. Fins als dotze anys eren mixtes però als disset separaven nois i noies. Encara que moltes de les noies deixaven escola als catorze anys per ajudar a les mares en les tasques de casa.

Fins als 12 anys era l'escola elemental, els ensenyaven a llegir i escriure. Dels 12 als 16 anys passaven a l'escola superior.

11. Quina era la religió a la civilització romana?

Els primers temps, els romans creien en diferents deus que tenien forma humana i tenien poders especials. Era una religió politeista, els déus romans eren els mateixos que a Grècia però amb diferent nom.

A finals de la República es va implantar el culte a l'emperador com si fos un déu.

Al segle I dC. la província de Judea va ser el lloc d'origen d'una nova religió: el cristianisme. Aquesta nova religió va ser perseguida perquè els qui la professaven es negaven a adorar l'emperador, criticaven l'esclavisme i l'excés de riqueses materials. Es va anar difonent fins que al segle IV dC es va convertir en la religió oficial de l'Imperi quan l'emperador Teodosi ho va decretar.

12. Per què va caure l'Imperi Romà? De les múltiples causes aquí en tens les 9 més importants.

1. Problemes entre l'Emperador i el Senat

Una de les principals causes que expliquen la caiguda de l'Imperi Romà, va consistir en els problemes entre el Senat i els emperadors.

L'Emperador romà posseïa el poder legal per governar sobre els assumptes religiosos, civils i militars de l'estat, amb el Senat actuant com a conseller.

Així doncs, els emperadors tenien el poder sobre la vida i la mort, eren poderosos, capriciosos i rics, el que va portar com a conseqüència que es tornessin corruptes.

En no poques ocasions, els emperadors van patir l'enfrontament del Senat perquè els senadors no simpatitzaven amb l'Emperador, o aquest s'oposava als criteris del Senat.

2. Corrupció política i de la Guàrdia Pretoriana

El poder de la Guàrdia Pretoriana, l'elit de soldats que componien l'escorta personal de l'Emperador, també va caure en un abisme de corrupció política, a tal punt, que la seva potestat els permetia a aquest grup massiu de soldats, decidir quan un Emperador havia de ser deposat i quan havien de nomenar un de nou.

3.Ràpida expansió de l'Imperi

El ràpid creixement de les terres conquerides per l'Imperi va conduir a una necessitat de defensar les fronteres i els nous territoris de Roma. Els pobles conquerits, als que molts romans es referien com els bàrbars, mostraven un marcat odi cap als seus conqueridors. Els impostos establerts a aquests pobles eren tan alts i abusius, les rebel·lions es van tornar un fet freqüent.

4.Guerres constants

Guerres constants i alta despesa militar

Les freqüents guerres dutes a terme per l'Imperi, requerien d'un pressupost militar excessivament gran. L'exèrcit romà es va tornar cada vegada més nombrós, i la demanda de soldats era imparable.

5.Atur

La mà d'obra esclava i barata va ser una altra de les grans causes que van provocar la caiguda de l'Imperi Romà. Els plebeus de Roma, en no poder competir contra els esclaus, van quedar aturats i van passar a dependre de les donacions de l'Estat. A més, els romans van posar en pràctica una política de comerç sense restriccions que va empitjorar encara més la situació dels plebeus, ja que es van veure impossibilitats de competir amb el comerç estranger.

6.L'esclavitud

El tracte despietat als esclaus va conduir a nombroses rebel·lions i Guerres Servils, sent la més reconeguda d'elles, l'encapçalada pel famós gladiador Espartac. En els últims segles de l'Imperi, i amb l'arribada del cristianisme, l'actitud cap els esclaus va canviar. Amb l'alliberació dels esclaus el nombre de la servitud va disminuir considerablement, al costat de la dependència de Roma per aquesta força de treball.

7.Desastres naturals

Durant el període de l'Imperi Romà, no només van existir guerres externes, enfrontaments civils, baralles de carrer, incendis i rebel·lions, sinó també desastres naturals com les plagues, la fam i els terratrèmols. Com en tots els períodes i societats, les persones buscaven a qui culpar, incloent algunes religions.

8.Cristianisme

El cristianisme en canvi, promovia la creença de la vida després de la mort, el que va donar un nou alè d'esperança i coratge al desesperat poble romà. Amb el pas del temps, l'Emperador Romà Constantí el Gran, es va proclamar devot de la fe cristiana i va emetre un edicte en favor

dels cristians atorgant-li la seva protecció. A poc a poc, l'Imperi Romà passaria d'una actitud bèl·lica a un estil de vida pacífic.

9. Invasió bàrbara

Durant el seu regnat, Roma va acumular l'odi dels seus enemics més propers. Dins d'aquests hi havia els exèrcits bàrbars que es trobaven formats per tribus com els visigots, els huns i els vàndals. El cop final que va portar a la caiguda de l'Imperi Romà, va ser produït per aquestes tribus bàrbares. La ciutat de Roma va ser saquejada pels visigots al 410 d. C., i pels vàndals al 455 d. C., evidenciant la desintegració de l'autoritat romana i la seva inevitable declivi.